

PROJECTE

Un infant, un instrument

1. CONTEXT I ANTECEDENTS

Al nostre país la pràctica musical ha estat històricament reservada a les persones amb inquietuds culturals específiques en l'àmbit de la música i que el seu context els permetia accedir als espais d'educació i difusió de la música.

De la mateixa manera, l'accés a la pràctica instrumental a l'escola ha estat pràcticament inexistent, d'una banda per la seva dificultat tècnica inicial i, també, per la poca flexibilitat metodològica que, en general, ha regit el seu ensenyament.

En canvi, coneixem a tot el món diversos exemples d'integració de l'educació musical instrumental a l'escola primària i secundària, que han estat implementats amb diferents models organitzatius i graus d'intensitat. Així, trobem des del model d'orquestrades infantils i juvenils de Veneçuela, In Harmony a Anglaterra o The Sistema a Escòcia (que tot i que no es desenvolupen necessàriament a les escoles sí que parteixen de la idea de que la música sigui accessible a tothom), fins als centres integrats de major tradició a Alemanya o Finlàndia.

Actualment aquests projectes s'han extès i ja son una realitat habitual de moltes escoles de Catalunya. Trobem diverses iniciatives com el projecte "Orquestra para la integraci3n", que realitza la seva tasca a Nou Barris (Barcelona) o el CEIP de la Concepci3n de Barcelona, que té un projecte des del 1991 en el que, dins l'horari escolar, les seves classes generen diverses big-bands.

Tot i així, els més habituals son els projectes de pràctica instrumental dins l'horari escolar que es realitzen amb la col·laboraci3n de les escoles de música. Aquesta xarxa de projectes i escoles ha anat creixent, fins arribar als grans projectes amb els que comptem actualment com el Programa araArt.

Així doncs, comptem amb un ampli ventall de possibilitats i experiències referents.

2. EL PROJECTE

La Cooperativa Contrapunt vam començar el projecte *Un Infant, Un Instrument* (UIUI) el curs 2012-2013 a diverses escoles del Baix Penedès, on actualment ja hi ha 8 escoles de primària i un institut que desenvolupen el projecte amb orquestrades de corda o vent. Això implica que a la comarca hi ha uns 1.000 infants i joves que setmanalment estan experimentant la pràctica instrumental a través d'orquestrades a l'escola.

El projecte UIUI també s'està desenvolupant a Pineda de Mar des del curs 2021-2022. Actualment hi ha 3 escoles que desenvolupen el projecte amb orquestres de corda i uns 300 nens i nenes participant-hi.

3. NECESSITAT SOCIAL

Tot i que la formació musical específica es desenvolupa a l'escola de música municipal (EMM), sabem que aquest espai no és suficient per garantir l'accés a la música i les arts de totes les persones. Tot i que es desenvolupin polítiques per facilitar l'accés hi ha diversos factors com el context econòmic, social o la proximitat familiar envers aquestes pràctiques, que suposen una limitació a l'hora d'accedir als serveis municipals artístics. Per això, l'única via per garantir la igualtat d'oportunitats entre tots els infants i joves és oferir aquesta pràctica a les escoles d'educació general.

Partint d'aquesta realitat, l'objectiu de la cooperativa és desenvolupar un sistema d'educació musical potent a Pineda de Mar que ofereixi en paral·lel un servei d'EMM i el projecte UIUI a les escoles de primària o secundària. D'aquesta manera, es garanteix un sistema d'educació musical complet amb diverses línies educatives segons els diferents objectius, graus d'intensitat, etc. on cada individu es pugui desenvolupar artísticament en funció dels seus interessos.

4. EN QUÈ CONSISTEIX?

L'Un Infant Un Instrument proveeix a les escoles primària i secundària de l'oportunitat de posar en contacte el seu alumnat amb una veritable experiència musical, aprendre a tocar un instrument, fer música amb els companys i desenvolupar una base musical que els acompanyarà la resta de la seva vida.

L'objectiu principal del projecte és crear una orquestra autònoma formada per cadascun dels grups-classe. Per tant, es desenvolupa a l'assignatura de música dins de l'horari lectiu i es fa en tàndem entre professorat de l'escola de primària o secundària i l'EMM.

Els instruments que s'utilitzen són els propis d'una orquestra de vent o corda, a través dels quals l'alumnat desenvolupa les seves competències tècniques i artístiques setmanalment durant uns anys de la seva educació obligatòria.

Un dels elements clau del projecte és utilitzar el grup com a entorn d'aprenentatge. Aquest context genera una experiència musical col·lectiva que permet treballar dinàmiques de grup, pràctiques d'aprenentatge entre iguals, valors... Per tant, els

objectius de l'UIUI van molt més enllà de l'àmbit musical, ja que es posa especial èmfasi en els aprenentatges personals, socials, artístics i culturals.

Ara és més necessari que mai dotar a la infància d'una eina creativa pràctica, d'oci saludable i profunditat emocional, una eina de comunicació tant amb ells mateixos com amb l'exterior. Desenvolupar la cultura també és desenvolupar la pràctica d'aquesta i possibilitar als ciutadans més petits l'oportunitat de desenvolupar la sensibilitat musical a través d'instruments professionals. Sens dubte seran ciutadans més sensibles a la cultura i amb una experiència aplicada molt més rica que els que no tenen l'oportunitat de viure un projecte d'aquestes característiques.

5. OBJECTIUS

5.1 Objectius socials

- Democratitzar l'accés a la pràctica artística, sovint inaccessible a les famílies amb menors recursos econòmics o culturals.
- Posar a l'abast de tots els alumnes un instrument professional i comprendre la delicadesa i manteniment d'aquest.
- Fomentar el respecte mutu, la col·laboració, el debat i la crítica des del prisma musical.
- Augmentar la cohesió del grup classe.
- Augmentar l'autoestima individual i col·lectiva del grup.

5.2 Objectius pedagògics generals

- Millorar la capacitat de concentració i atenció.
- Fomentar el treball en equip i cooperatiu.
- Augmentar la capacitat d'anàlisi abstracte i concret.
- Fomentar la cultura de l'esforç per a realitzar activitats que no tenen un resultat immediat.
- Reforçar directa o indirectament l'adquisició de competències bàsiques no estrictament artístiques. La música és una expressió artística imbricada

necessàriament amb totes les competències bàsiques contemplades en el currículum educatiu.

5.3 Objectius artístics

- Aprendre a tocar un instrument professional.
- Aprendre els fonaments musicals bàsics, rítmics, melòdics i musicològics.
- Oferir l'oportunitat de sentir-se part d'un conjunt instrumental i la possibilitat de decidir que fer amb ell.
- Sensibilitzar i fer gaudir d'una experiència musical plena. La plena consciència artística s'assoleix de manera més intensa quan es posseeix l'habilitat per realitzar-la.

6. AGRUPACIONS I METODOLOGIA

A cada grup-classe es forma una orquestra de vent o de corda fregada, per això, és important que els conjunts incloguin la varietat pròpia de les orquestres de corda (violí, viola, cello i contrabaix) o de les orquestres de vent (clarinet, saxo, trompeta i trombó). Només així és com s'aconsegueix la diversitat tímbrica d'una orquestra i que cada escola pugui tenir una agrupació instrumental autònoma.

Per iniciar el projecte s'ha de dotar l'escola amb els instruments que l'alumnat aprendrà a tocar setmana a setmana a la classe de música a través d'una metodologia més distesa i prioritzant el gaudi individual i col·lectiu a través de l'art. Es treballa a través del cos, la veu, la imitació, jocs i dinàmiques... per aprendre a tocar instruments professionals de manera creativa i participativa.

El repertori també és divers estilísticament i parteix dels interessos de l'alumnat. Toquem i inventem cançons que van des del repertori més clàssic, passant per la música moderna i el jazz, fins la música que escolta el nostre alumnat. Cada classe té personalitat pròpia, decideix què vol aprendre i quina música li agrada tocar, fomentant l'esperit crític, la curiositat, la investigació i l'autoconeixement.

Així doncs, no són només infants que toquen instruments, són persones desenvolupant els seus gustos, obrint els seus horitzons a noves experiències i músiques i superant barreres psicomotrius i mentals a través de la música.

7. PROFESSORAT I FORMACIÓ

A nivell d'aula, tal com s'ha dit, el projecte es desenvolupa en tàndem entre l'especialista de música de l'escola de primària o secundària i un/a professor/a de l'EMM. Per tant, a l'aula sempre hi ha dues persones fent la classe i fent el seguiment del projecte setmanalment.

Això permet que el projecte suposi un espai de millora constant pel professorat, ja que hi ha una formació continuada, espais per compartir eines i recursos i un acompanyament constant durant l'inici i el desenvolupament del projecte. És rellevant destacar l'interès d'ajuntar dos professionals de l'àmbit de la música amb especialitats diferents i l'enriquiment que genera el projecte en les seves competències com a docents.

A nivell pràctic, abans d'iniciar el projecte serà imprescindible conèixer l'experiència prèvia de l'especialista de música amb els instruments de vent o corda. A partir d'aquí, es valorarà en funció del cas específic si cal algun tipus de formació prèvia o acompanyament inicial per part de l'EMM.

8. ACTIVITATS I PROJECTE INTERESCOLAR

A banda del treball dins de la classe, un element fonamental és la participació de les orquestres en concerts i activitats de l'escola i el municipi. Finalment, tot i que la música i l'art son una via de creixement personal, el més rellevant son les oportunitats que ofereixen de participació i vincle entre la ciutadania.

Per això, trimestralment les orquestres participaran en concerts i mostres pròpies de l'escola o en activitats assenyalades del municipi, com poden ser: Santa Cecília, nadal, el dia de la dona, fires o festes municipals, actes socials... Aquests concerts no només són valuosos per l'alumnat que participa en el projecte, sinó que permet que les escoles tinguin a la seva disposició una orquestra que pot participar en qualsevol acte que vulguin organitzar.

A banda d'aquestes activitats intraescolar, el projecte també promou una xarxa entre tots els projectes UIUI de Pineda de Mar. Aquesta xarxa busca desenvolupar el projecte coordinadament entre tots els agents implicats per tal de compartir coneixements i experiències i organitzar activitats col·lectives. Es generen espais de contacte entre les escoles i anualment s'organitzen concerts i trobades on diverses escoles s'ajunten per tocar i gaudir de l'art col·lectivament, fent que el projecte estigui en constant revisió i desenvolupament.

9. COORDINACIÓ I DESENVOLUPAMENT DEL PROJECTE

Fins ara s'han esmentat els aspectes generals del projecte, però aquest s'aplica de manera individualitzada en funció de les característiques concretes de cada escola. Per això, abans d'iniciar el projecte s'han de pactar els aspectes més rellevants entre l'escola de primària, l'EMM i l'Ajuntament.

A continuació es detallen els aspectes més rellevants:

- **Cursos en que s'aplica el projecte**

Recomanem que el projecte es desenvolupi a partir de 3r de primària i que tingui un mínim de 3 o 4 anys de recorregut. D'aquesta manera, l'alumnat pot assolir una base musical i instrumental que els permet començar a ser una mica més autònoms amb l'instrument.

- **Tipologia i quantitat d'instruments que es necessiten**

S'haurà de decidir quina família d'instruments es prioritza (corda o vent) i quins instruments específics hi haurà.

Com a mínim hi ha d'haver un joc complet d'instruments que inclogui un instrument per cada alumat del grup-classe i un instrument de cada pel professorat. Això sol ser uns 30 instruments variats. Tot i així, es molt recomanable poder tenir més d'un joc, ja que això permet poder fer concerts i activitats on hi toquin més d'un grup-classe a la vegada.

- **Durada de les classes**

Les classes solen ser d'1h i es recomana que no tinguin una durada inferior, ja que hi ha tot un procés de muntatge i recollida de l'instrument que requereix un temps per fer-ho amb cura.

- **Hores de suport de professorat**

- **Pressupost**

10. MÉS ENLLÀ DE LA MÚSICA

Com a conclusió, cal destacar que la música és una eina que ens permet desenvolupar-nos com a persones, com a col·lectiu i com a societat. Ens permet

treballar aspectes motrius, actitudinals, creatius, emocionals... Per això, el projecte va més enllà d'aprendre a tocar un instrument, aprofitant les oportunitats de creixement personal i col·lectiu que ens ofereix la música.

A nivell social, aquest projecte té un gran impacte, ja que dotem a l'alumnat d'una eina que els acompanyarà per sempre, que els acostarà a la cultura (i en un futur, per tant, a una sensibilització i gust que els farà voler consumir cultura) i que, a més, els permetrà entendre millor qui són.

Per últim, i tal com s'ha dit, un dels objectius principals és que les escoles generin i disposin d'una formació musical pròpia per a totes les activats escolars que es plantegin, fets que indubtablement repercutiran en la vida i societat del poble.